

ustanove. Odsek je z ozirom na sredstva, s katerimi more zbornica razpolagati, le 9 prošelj upošteval, in ker dobiva 11 prosilcev iz drugih sredstev, ki so ravnateljstvu na razpolago, podpora, tedaj ostane le 11 prošelj neuslišanih. Poročevalec nasvetuje: Zbornica naj učencem Josip Borštnar, Ivan Hočevnar, Alojzij Peterka, Josip Rainer, Ivan Deu in Maks Koželj podeli ustanove po 50 gld., Josipu Petriču ustanovo za 80 gld., učenki Ivani Opeka za 40 gld. in Valentini Kavčič 25 gld. — Predlog se sprejme.

Kmetijstvo.

Kmetovalec v stiski.

Kmetovalcu primanjkuje ne le denarja nego tudi delavnih rok. Gmotne razmere ne dopusčajo kmetovalcu, da bi poslom več plačeval in tako fabrikam vzel one, kateri so se od pluga k njim zatekle. A če bi se to tudi z zvišanjem plačila hotelo poskusiti, bi se vendar ne posrečilo, zakaj kmetijsko delo je dosti hujše kakor fabrično ali sploh delo v mestih. Pri kmetijstvu se delavcu čas ne da omejiti na gotove ure vsak dan, kakor v tovarnah. Kar svet stoji se je in se bo morala živina zjutraj krmiti in se bode morala o žetvi porabiti vsaka ura. Vprašanje pa je, kdo da bo to delo opravljal. Kdo bo še hotel na kmetiji služiti? Kaj pa ima kmetijski delavec od življenja? V delavnik se mora pehati, v nedeljo in v praznik pa, če neče popivati in se pretepati, mora dolg čas prodajati. Delavec v mestu se oblači kakor gospod, za nekaj krajcarjev gre lahko v gledališče, časih sliši lahko zastonj godbo, lahko hodi na plese in na druge zabave, a naposled so tam vsak čas — delavski shodi. Na deželi je pa že kaj posebnega, če v kaki gostilni zacvili stara harmonika.

Ravno tako je z dekleti. Delati na deželi od zore do mraka — pri kmetski hrani in za slabo plačilo, to je blaznost — tako govore dekleta. V tovarni je delo prijetnejše, delavni čas ni predolg, dela se pod streho in zvečer je človek prost. Že pred tovarniškimi vratmi čaka ljubec! In potem, koliko je nedelj in praznikov!

Kdor sodi pravično, ne more kmetskim poslom zameriti, če tako mislijo in če se trudijo, da si življenje tako uravnajo. Vsakdo gleda, da si zboljša svoj položaj in kmetski posel ima ravno tako pravico do tega, kakor vsak drugi.

Ali posledice tega so, da je najmanjši gospod na svojem posestvu pravi gospodar sam. Danes reci kaj ali samo svetuj kaj hlapcu, a jutri ga že nimaš več in potem glej, kako sam vse opraviš.

Lahko je obrtnikom! Naj je stroka katerakoli, povsod vidimo isti pojav: ako se zvišajo plače delavcem, zviša se tudi cena izdelkom. S tem je doseženo ravnostje. Vsako zvišanje plač zadene konsumenta, a če se med obrtniki sklene še kak kartelček, jim je že izhajati.

A kako naj si pomore kmetovalec. Ta ne more konkurirati s celim svetom, a dandanes smo že tako daleč prišli, da se dovažajo poljski pridelki iz Severne Amerike in iz Indije namesto balasta. Kmetovalcu že zdaj ni obstanka, kaj bo šele takrat, ko bo končana sibirski železnica!

Nikar ne recite, da v resnici ni tako hudo, kakor je tu popisano! Nevarnost je velika in pomoč nujno potrebna. Treba je, kmetovalca gmotno podpreti, da bi bil sposoben za svetovno konkurenco, in da bi mogel za svoje posle poskrbeti tako, kakor je preskrbljeno za tovarniške in rokodelske delavce sicer zavlada mej kmeti popolni anarhizem in brezdomovinsko, ki se že dlje časa pojavlja pri nas.

Za vinogradnike.

Kranjska kmetijska družba preskrbljuje svojim članom tudi taka umetna gnojila, ki so dobra za vinograde.

Sicer so ta gnojila za vinograde nekoliko manjše vrednosti, kakor je n. pr. dober kompost ali dober hlevski gnoj, vendar so postala dandanes ta gnojila važna za vinogradnike. Zlasti so važna takrat, kadar primanjkuje domačega gnojila in kadar je treba opešanim ali slabotnim trtam hitro pomagati. Umetna gnojila učinkujejo hitro, ker imajo potrebne redilne snovi v lahko raztopni obliki. Najbolje uplivajo umetna gnojila seveda tedaj, ako jih rabimo v primernih množinah poleg komposta ali hlevskega gnoja.

Za spomladno gnojenje vinogredov se priporočajo sledeča gnojila v teh-le množinah.

Z 1 hektar sveta: 600 do 800 *kg* superfosfatne kostne moke, 400 *kg* kalijeve soli in 200 *kg* čilskega solitra.

Za 1 oralo sveta: 350 do 450 *kg* superfosfatne kostne moke, 225 *kg* kalijeve soli in 115 *kg* čilskega solitra.

Namesto superfosfatne kostne moke se lahko vzame Tomasova žindra, katere je treba za jeden hektar po 200 *kg* več kakor superfosfata, tedaj 800 do 1000 *kg*, za oralo pa 150 *kg* več tedaj 500 do 600 *kg*.

Potrebna umetna gnojila naj se pred prvim kopanjem raztrosijo in potem podkopljejo.

Naročila naj se pravočasno prigrasijo pri kmetijski podružnici.

Poučni in zabavni del.

Ruski trgovec Afanasij Nikitin v Indiji.

Portugalec Vasco de Gama je prišel v Indijo prvokrat l. 1497., da bi osnoval med svojo domovino in med bogato in indijsko deželo kupčijsko zvezo. Isti namen je vodil Rusa Afanasija Nikitina že osemindvajset let poprej v Indijo. Hotel je otvoriti indijski kupčiji pot neposredno na Rusko. To misel so mu

vdahnili srednjeazijski kupci, ki so prihajali v rojstveno mesto Afanasijevo v Tver in v druga ruska mesta ob Volgi. Uverili so ga, da bo v Indiji ugodno prodajati rusko blago, od tamkaj pa dovažati reči, ki bi se prav lahko prodajale na Ruskem. Predrzna misel, napraviti kupčijsko zvezo z Indijo, ni dala miru podjetnemu tverskemu trgovcu. Žal, da se ni obistinila. Afanasij se je pridružil s svojim blagom in s svojimi tovariši ruskemu poslanstvu, ki je odhajalo v Šemahu. Hotel je namreč preko Perzije potovati v Indijo. Toda že na poti v Perzijo so ga oropali Tataři. Vzeli so mu celo cerkvene knjige, ki jih je bil vzel seboj, da bi popolnoma ne pogrešal duhovne tolažbe. Nekaj denarja jim je pa le utajil, ker popolnoma prazen ne bi bil mogel priti v Indijo. Tamkaj je ostal tri leta; kupoval je in prodajal z raznovrstnimi podjetji.

Kar je doživel v Indiji, je popisal v potopisu, ki ni znamenit samo v ruskem slovstvu, nego je občeevropskega pomena in nosi naslov: „Hoja (hoždenije) za tri morja“ t. j. črno, hvalinsko in indijsko morje. Mestoma vpleta Afanasij v svoj potopis tuje, neznane besede in izreke, kar svedoči, da je moral biti vešč kakemu vzhodnemu jeziku, sicer bi mu ne bilo mogoče toliko časa bivati v tujini.

Afanasij Nikitin opisuje jako živo in podrobno Indijo. Bil je pozoren in natančen opazovalec. Seveda marsičesa ni mogel razumeti, tako n. pr. delitev naroda v kaste. Marsikaj, kar so mu pravili lahkoverneži, pa je sprejel za golo resnico, tako n. pr. bajko, da se nahaja nekje v Indiji opičje kraljestvo. Afanasij ne našteva suhoparno mest in dežel, on opazuje ljudstvo in njegove običaje, posebno rad se mudi pri verskih obredih. On opisuje indijsko prirodo in se ozira na ondotne klimatiške razmere. Zanima se za malikovalska svetišča ter piše o pristaniščih in demantiščih. Dasi ga je tepla zla usoda, se je vendar naglo udomačil v Indiji. Samo nekaj ga je peklo: sredi inovercev in poganov ni mogel izvrševati svojih verskih dolžnosti tako, kakor bi jih bil rad. On ni mogel izpolnovati postav, da, mnogokrat celo vedel ni, kdaj je nastopila postna doba in kdaj se je končala. Morila ga je želja po domači cerkvi.

Po kateri poti se je Afanasij vrnil domov na Rusko, tega nam ne pove naravnost v svojem potopisu. Po nekaterih njegovih namigljajih sodimo, da se je vračal preko Male Azije in Carigrada. Potem je krenil v Italijo, potoval po Avstriji in Poljski do Smolenska. Neskončno je hrepenel po svoji domovini. Pogostoma omenja v potopisu drago rusko zemljo in jo stavi više vseh drugih dežel, kar jih je videl križem sveta. Želja se mu ni izpolnila. Afanasij Nikitin je umrl l. 1472. na poti, predno je dospel domov v Tver.

O komunizmu in socijalizmu.

Spisal B-k.

Ker so tolikrat ne le v časnikih, temveč v prostem pogovoru pretresa pojem teh teorij, njihove težnje in njih

smoter, njihovo zgodovino, napredek in bodočnost — hočem tu v glavnih potezah spregovoriti o teh zadevah, katere so bile že raznim dobam zgodovinskim gledè človeškega razvitka v razumu in blagostanju, merodajne in tudi — usodepolne, današnji čas pa pretresajo in vznemirjajo kakor kaka podzemeljska prikazen, navidezno povsem varna socijalna tla. Nij se tedaj čuditi, da se marsikdo popraša samega sebe ali tovariša, kaj pa je komunizem, kaj li nameruje socijalizem?

Komunistično-socijalistične izjave in težnje niso nastale v sedanji dobi, in v nekaterih narodih, temveč v različnih narodih pod vplivom okoliščin, katere so bile njunemu razvitku posebno ugodne.

Nov je prav za prav le njuni smoter in način, po katerih so se zadeve pokazale s prvo francosko revolucijo pričenši koncem prejšnjega stoletja, in pa stranke, katere so na novo nastajale o začetku druge polovice tega stoletja. Te težnje in stranke, katere so jih razmotrivale, so skoraj povsem socijalno-političnega značaja, z ozirom na to, da so se kolikor toliko nanašale na notranjo upravo človeške družbe, zaradi tega pa segajo že več v politiko sploh, ter se ne bavijo z družino (familijo) s posestvom, z obrtom itd. kar pa nas seveda že radi poblížnjih interesov največ zanima.

Komunisti kakor socijalisti smatrajo družinski in gospodarstveni red pogrešnim in nezadostnim, da bi vsim dajala in osigurila življenje človeku dostojno, v okoliščinah, tesno zvezanih z onim redom, iščejo in najdejo pogreške in vzroke, kateri so baje zakrivili in še vedno prouzročijo slabo in nesrečno ter neugodno stanje ubožnega prebivalstva, radi tega si domišljujejo sedanost nadomestiti po upravah in ustanovah, ter zboljšati sedanjo neznosno stanje po izmišljenih organizacijah.

Komunistične in socijalistične stranke sanjarijo v popolnem soglasju vkljub utemeljenim znanstvenim nasprotnim teorijam le vedno o tem, da uživa le mala manjšina prebivalstva materialnega blagostanja, katero je podlaga vsej sreči in zadovoljnosti, mej tem, ko siromašna večina brez kacega posestva komaj pridela sredstva najnujnejšim potrebam za navadno življenje. Sedanje politične in socijalne razmere so silno krivične, tedaj se je proti njim z vso silo naperiti in jih pobijati. Glavni vzroki tacemu gospodarstvenemu stanju, katero se ima odpraviti, iščejo so v raznih okolščinah, katere so pa v čisto naravnem razvitku človečanstva nastale, n. pr. v privatnem posestvu in njegovih posledicah, v dedinskem pravu (Erbrecht) in v trgovini, deloma v rabi novcev in radi tega v nakopičenju kapitala, v najnovejšem času pa se to išče posebno v sedanjem načinu produkcije v zistemi plačila (mezde) (Lohnsystem). Predlogi v zboljšanje sedanosti pa se vsi v tem strinjajo, da se položaj siromašnega prebivalstva, „neposestnikov“ ali od dedine izobčenih (Enterben), posebno dninarjev, živečih v potu svojega obraza, zboljša po tem ali onem radikalnem sredstvu.

Sicer pa se nazori komunistov in socijalistov kaj zelo mej seboj razločujejo. Umevno je tedaj, da je bila